

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зовнішньоекономічні зв'язки України

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність (напрямок) **6.040104 Географія**

факультет **геології, географії, рекреації і туризму**

2016 / 2017 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

« 29 » серпня 2016 року, протокол № 13

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Гусєва Н. В., к. геогр. н., доц. кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства

Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства

Протокол від « 29 » серпня 2016 року № 1

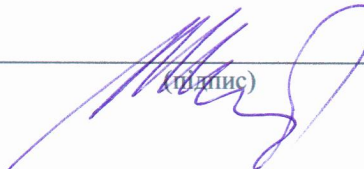
Завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства

_____
(підпис) Немець Л. М.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол від « 29 » серпня 2016 року № 10

Голова методичної комісії факультету геології, географії, рекреації і туризму

_____
(підпис) Жемеров О. О.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічні зв'язки України» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки бакалаврів напряму 6.040104 «Географія».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни є сформувати у студентів систему теоретичних знань про сучасний стан і просторово-часові особливості зовнішньоекономічних зв'язків України; розкрити їх значення в соціально-економічному розвитку території, а також закласти навички практичного застосування отриманих знань.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є

1) вивчити теоретико-методичні основи суспільно-географічного дослідження зовнішньоекономічних зв'язків країни;

2) виявити умови та фактори формування і розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України;

3) ознайомитися з сучасною зовнішньоекономічною політикою країни та системою регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні;

4) проаналізувати сучасний стан, динаміку, товарну і географічну структуру зовнішньої торгівлі товарами та послугами України, виявити її внутрішньорегіональні особливості;

5) охарактеризувати зовнішньоторговельні відносини України з іншими країнами та регіонами світу;

6) виявити особливості інвестиційної діяльності за участю України;

7) охарактеризувати прикордонне і транскордонне співробітництво України, її участь у міжнародних організаціях, міжнародний туризм, міграцію робочої сили та інші види зовнішньоекономічних зв'язків України;

8) виявити основні проблеми та перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України.

1.3. **Кількість кредитів**, що згідно навчального плану виділено на вивчення навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічні зв'язки України», складає 6,0 кредитів.

1.4. **Загальна кількість годин**, що згідно навчального плану виділено на вивчення навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічні зв'язки України», складає 216 години.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Дисципліна вільного вибору студента	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	5-й
Семестр	
7-й, 8-й	9-й, 10-й
Лекції	
36 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
–	–
Самостійна робота	

<u>156 год.</u>	<u>208 год.</u>
Індивідуальні завдання	
–	

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

1) в результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен знати:**

- сутність зовнішньоекономічних зв'язків та зовнішньоекономічної діяльності, суб'єкти і об'єкти та форми і види зовнішньоекономічних зв'язків за різними критеріями, показники функціонування зовнішньоекономічної системи країни;
- основні положення теорій зовнішньоекономічної діяльності;
- особливості зовнішньоекономічної стратегії України, сутність експортної та імпоротної політики держави, проблеми та перспективи співробітництва України з регіонами і країнами світу;
- сучасні умови та фактори розвитку зовнішньоекономічної діяльності України;
- місце і роль зовнішньоекономічних зв'язків України в господарському комплексі;
- структура зовнішньоекономічних зв'язків;
- сучасний стан, структурно-динамічні та регіональні особливості різних видів зовнішньоекономічних зв'язків України;
- проблеми економіки та зовнішньоекономічних зв'язків країни, перспективи їх розвитку;

2) в результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен вміти:**

- розкривати сутність основних термінів, понять та категорій курсу;
- обраховувати основні показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності країни;
- застосовувати основні положення теорій зовнішньоекономічної діяльності;
- виявляти зв'язки між особливостями географічного положення, природно-ресурсного потенціалу, трудових ресурсів, характерними рисами промисловості, сільського господарства, транспорту тощо та зовнішньоекономічними зв'язками України;
- проводити аналіз основних форм і видів зовнішньоекономічних зв'язків України;
- виявляти просторово-часові особливості формування та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України;
- визначати експортно-імпорتنний потенціал та інвестиційну привабливість регіонів України;
- визначати можливих торговельних партнерів України;
- розкривати зміст зовнішньоекономічної політики та системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності України;
- виявляти проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків країни, обґрунтовувати можливі шляхи їх вирішення;
- окреслювати подальші перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1

Зовнішньоекономічні зв'язки України, їх види, форми, показники, історія розвитку

Тема 1. Історія розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України

Етапи розвитку міжнародної торгівлі: I – початковий (з XVIII до першої половини XIX ст.); II – довоєнний (друга половина XIX ст. – початок Першої світової війни (1914 р.)); III – міжвоєнний (період між двома світовими війнами (1914–1939 рр.)); IV – повоєнний (50–60–ті роки XX ст.); V – сучасний (з початку 70–х років XX ст.): конкуренції двох світових систем господарства – капіталістичної та соціалістичної (до початку 1990–х років); глобалізації світової економіки (з початку 90–х років XX ст.).

Глобалізація та інтернаціоналізація як визначальні риси сучасної міжнародної торгівлі.

Основи періодизації зовнішньоекономічної діяльності України.

Етапи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України: 1) міжнародне співробітництво народів, які населяли територію сучасної України, в античну епоху; 2) формування та інтенсивний розвиток зовнішніх економічних зв'язків Київської Русі; 3) колоніальний період розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України; 4) радянський період розвитку національної спеціалізації та міжнародної торгівлі (1917–1987 рр.); 5) перехідний від радянського період (1987–1991 рр.); 6) сучасний період (1991 р. – сучасність).

Тема 2. Зовнішньоекономічні зв'язки України: поняття, форми, класифікація, фактори. Зовнішньоекономічна політика: сутність, типи, принципи та основні напрями реалізації

«Зовнішньоекономічні зв'язки»: визначення поняття за різними авторами і джерелами. «Зовнішньоекономічні зв'язки» і «зовнішньоекономічна діяльність»: сутність і співвідношення понять. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мікроекономічного, макроекономічного та міждержавного рівнів, їх класифікація. Об'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Класифікація зовнішньоекономічних зв'язків. Види зовнішньоекономічних зв'язків за різними критеріями. Форми зовнішньоекономічної діяльності. Основні передумови і фактори розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України.

Зовнішньоекономічні зв'язки як історична, економічна та суспільно-географічна категорія.

Принципи зовнішньоекономічної діяльності: загальні, специфічні, національні.

Зовнішньоекономічна політика: сутність, складові елементи, види, принципи та основні напрями реалізації.

Тема 3. Показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності країни

Показники зовнішньоекономічної діяльності: абсолютні та відносні.

Показники обсягу зовнішньої торгівлі: обсяг експорту, обсяг імпорту, зовнішньоторговельний оборот, обсяг реекспорту, обсяг реімпорту та ін.

Показники результативності зовнішньої торгівлі: сальдо зовнішньоторговельного балансу, коефіцієнт покриття експорту імпортом (індекс стану балансу), індекс концентрації експорту, коефіцієнт збалансованості зовнішньої торгівлі, коефіцієнт відкритості національної економіки, експортно-імпортна (зовнішньоторговельна) квота, рівень експорту, експортна

квота, рівень імпорту (коефіцієнт імпортової залежності), імпортна квота, експортний потенціал держави (показник інтенсивності експорту), показник інтенсивності імпорту, показник інтенсивності зовнішньоторговельного обороту, питома вага імпорту в загальному обсязі споживчих товарів, коефіцієнт відносної експортної спеціалізації, платіжний баланс та ін.

Показники структури зовнішньої торгівлі: товарна структура зовнішньої торгівлі (експорту, імпорту), географічна структура зовнішньої торгівлі (експорту, імпорту) та ін.

Показники динаміки зовнішньої торгівлі: темпи росту зовнішньоторговельного обороту (експорту, імпорту), темпи приросту зовнішньоторговельного обороту (експорту, імпорту) та ін.

Тема 4. Теорії зовнішньоекономічної діяльності

Меркантилізм (ранній, пізній).

Класичні і неокласичні теорії зовнішньоекономічної діяльності: концепція абсолютних переваг А. Сміта, концепція порівняльних переваг Д. Рікардо, закони Дж. С. Мілла, теорема Хекшера–Оліна, парадокс В. Леонт'єва, теорема Хекшера–Оліна–Самуельсона, теорема Самуельсона–Джонса, теорема Столпера–Самуельсона, теорема конкурентних переваг М. Портера, теорія технологічного розриву, теорія «життєвого циклу продукту», теорема Рибчинського та ін.

Кейнсіанські теорії зовнішньоекономічної діяльності: теорія перехресного попиту С. Ліндера, теорія реверса попиту, дисконтна політика та ін.

Сучасні теорії зовнішньоекономічної діяльності: концепція експортних можливостей, концепція імпортних можливостей та ін.

РОЗДІЛ 2

Зовнішня торгівля як основний вид зовнішньоекономічних зв'язків України

Тема 5. Зовнішня торгівля (експорт–імпорт) товарами як основний вид зовнішньоекономічних зв'язків України

Сучасні риси та особливості зовнішньоекономічної діяльності України. Сальдо торговельного балансу України та його динаміка, аналіз причин змін.

«Зовнішня торгівля» і «міжнародна торгівля»: визначення і співвідношення понять. Класифікація міжнародної торгівлі за різними критеріями.

Зовнішня торгівля товарами як основний вид зовнішньоекономічних зв'язків України. Сучасні зовнішньоторговельний оборот і сальдо зовнішньої торгівлі товарами України. Динаміка сальдо зовнішньої торгівлі товарами України протягом останнього десятиріччя, її аналіз та причини змін. Сучасна товарна структура експорту й імпорту зовнішньої торгівлі товарами України, її аналіз і причини виявлених особливостей. Сучасна географічна структура зовнішньої торгівлі товарами України, її аналіз і причини виявлених особливостей. Внутрішньорегіональні відмінності зовнішньої торгівлі товарами України, їх аналіз та причини виявлених особливостей.

Тема 6. Зовнішня торгівля (експорт–імпорт) послугами як основний вид зовнішньоекономічних зв'язків України

Зовнішня торгівля послугами як основний вид зовнішньоекономічних зв'язків України. Сучасні зовнішньоторговельний оборот і сальдо зовнішньої торгівлі послугами України. Динаміка сальдо зовнішньої торгівлі послугами України протягом останнього десятиріччя, її

аналіз та причини змін. Сучасна структура експорту й імпорту зовнішньої торгівлі України за видами послуг, її аналіз і причини виявлених особливостей. Сучасна географічна структура зовнішньої торгівлі послугами України, її аналіз і причини виявлених особливостей. Внутрішньорегіональні відмінності зовнішньої торгівлі послугами України, їх аналіз та причини виявлених особливостей.

РОЗДІЛ 3

Інвестиційна діяльність

як вид зовнішньоекономічних зв'язків України

Тема 7. Інвестиційна діяльність як вид зовнішньоекономічних зв'язків України. Інвестиційна політика держави. Спеціальні (вільні) економічні зони, території пріоритетного розвитку та індустріальні (промислові) парки як засоби залучення іноземних інвестицій

Інвестиційна діяльність як вид зовнішньоекономічних зв'язків України.

Інвестиції: сутність, значення. Класифікація інвестицій за різними критеріями.

Інвестиційна привабливість, інвестиційний імідж, інвестиційний клімат: визначення і співвідношення понять. Об'єктивні й суб'єктивні фактори інвестиційної привабливості регіонів. Інвестиційний клімат, його фактори та складові.

Прямі іноземні інвестиції України: обсяг інвестицій, їх динаміка за роки незалежності, структура за видами економічної діяльності, географічна структура прямих іноземних інвестицій в Україну та з України, регіональні відмінності. Значення іноземних інвестицій для соціально-економічного розвитку території (позитивні і негативні наслідки).

Спеціальні (вільні) економічні зони як засіб залучення іноземних інвестицій: визначення поняття, значення для соціально-економічного розвитку регіонів, типи. Спеціальні (вільні) економічні зони України, історія їх створення, стисла характеристика, сучасний стан.

Території пріоритетного розвитку як засіб залучення іноземних інвестицій: визначення поняття, значення для соціально-економічного розвитку регіонів. Території пріоритетного розвитку України, історія їх створення, стисла характеристика, сучасний стан.

Індустріальні (промислові) парки як засіб залучення іноземних інвестицій: визначення поняття, значення для соціально-економічного розвитку регіонів. Індустріальні парки України, історія їх створення, стисла характеристика, сучасний стан.

Проблеми і перспективи функціонування спеціальних (вільних) економічних зон, територій пріоритетного розвитку та індустріальних парків в Україні.

Інвестиційна політика в Україні: сутність, цілі та завдання, інструменти, види, моделі.

РОЗДІЛ 4

Прикордонне і транскордонне співробітництво

як види зовнішньоекономічних зв'язків України.

Інші види зовнішньоекономічних зв'язків України

Тема 8. Прикордонне і транскордонне співробітництво як види зовнішньоекономічних зв'язків України

Лімологія як наука про державні кордони. Державний кордон: визначення поняття. Види державних кордонів за різними класифікаційними критеріями. Функції державних кордонів. Етапи встановлення державного кордону (алокація, делімітація, демаркація).

Державний кордон України, характеристика окремих його ділянок. Протяжність державного кордону України.

Делімітаційні та демаркаційні проблеми України (з Росією, Румунією, Білоруссю, Молдовою).

Транскордонне та прикордонне співробітництво як види зовнішньоекономічних зв'язків. Прикордонна зона, прикордонна смуга, зона прикордонної торгівлі та прикордонний регіон. Транскордонний і прикордонний регіони: визначення і співвідношення понять. Прикордонні регіони України та сусідніх країн. Транскордонне співробітництво та його значення для соціально-економічного розвитку регіонів. Фактори активізації транскордонного співробітництва в Україні. Транскордонне співробітництво, чинники та принципи його розвитку. Суб'єкти, учасники та організаційні форми транскордонного співробітництва. Контакти (зв'язки) людей, що передбачаються транскордонним співробітництвом. Транскордонне співробітництво, міжтериторіальне співробітництво, транснаціональне співробітництво: визначення і співвідношення понять. Шляхи здійснення транскордонного співробітництва.

Поняття «євро регіон». Головні риси, що характеризують феномен євро регіону. Політичні, правові та історичні особливості функціонування євро регіонів. Євро регіони за участю регіонів України, історія їх створення, стисла характеристика, сучасний стан.

Міжнародні транспортні коридори: визначення поняття, значення для соціально-економічного розвитку країни, проходження по території України.

Нові форми транскордонного співробітництва: транскордонні кластери, партнерства, промислові парки і зони, проекти, прикордонна торгівля; нові підходи до стратегічного планування розвитку транскордонного регіону та простору; поширення сучасних механізмів регіонального розвитку в транскордонний простір.

Тема 9. Інші види зовнішньоекономічних зв'язків України

Міжнародний поділ праці та місце України в ньому. Міжнародна спеціалізація і міжнародна кооперація як види зовнішньоекономічних зв'язків України.

Інтеграційна діяльність України як вид її зовнішньоекономічних зв'язків. Типи міждержавних інтеграційних об'єднань. Участь України в міжнародних організаціях. Входження України до СОТ: позитивні та негативні наслідки. Перспективи входження України до НАТО: позитивні і негативні наслідки. Перспективи входження України до Європейського Союзу: «за» і «проти».

Три моделі інтеграції на пострадянському просторі: білоруська («головою в пісок»), грузинська («ногами вперед»), казахська («міцно на своїх ногах»). Три інтеграційні моделі для України: пасивна інтеграція, опір («конфронтація до кінця»), активна (ініціативна) інтеграція.

Міжнародний туризм за участю України.

Еміграція та імміграція робочої сили за участю України. Наслідки міграцій.

Міжнародні кредитно-фінансові і валютні відносини України.

Зони спільного підприємництва та їх види. Спільне підприємництво України.

Міжнародні науково-технічні зв'язки України та їх форми.

Міжнародні інформаційні зв'язки України.

Участь України в міжнародних виставках, ярмарках, аукціонах, торгах, конференціях, симпозиумах, конференціях, семінарах та інших подібних заходах.

Тема 10. Зовнішньоекономічні зв'язки України з окремими регіонами і країнами світу

Особливості зовнішньоекономічних зв'язків України з окремими регіонами світу: країнами СНД, країнами Європи, країнами Азії, країнами Африки, країнами Америки, Австралією та країнами Океанії.

Особливості зовнішньоекономічних зв'язків України з окремими країнами світу: Російською Федерацією, Польщею, ФРН, Китаєм та ін.

Тема 11. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України

Проблеми зовнішньоекономічних зв'язків України (подолання зовнішніх факторів, що мають негативний вплив, тобто економічної кризи, політичної та соціальної нестабільності; поліпшення якісних характеристик вітчизняних товарів; підвищення ролі держави, для чого потрібно: створення державної довгострокової концепції і політики дій у галузі відновлення зовнішніх економічних зв'язків та їх регулювання; формування збалансованої системи державного регулювання, прискорене створення регулятивної інфраструктури та правової бази; підвищення якості продукції та надання їй товарного виду; зниження рівня інфляції в українській економіці; знаходження нових ринків збуту для українських товарів тощо).

Перспективи подальшого розвитку та вдосконалення зовнішніх економічних зв'язків України (проведення єдиної зовнішньоекономічної політики держави, реалізація її економічних інтересів і безпеки; проникнення та зміцнення позицій національного товаровиробника на зовнішніх ринках товарів і послуг; посилення конкурентоспроможності української продукції, збільшення її експорту, надходжень прямих іноземних інвестицій; здійснення контролю за надходженням в Україну валютних цінностей; захист прав і законних інтересів України, вітчизняних та зарубіжних суб'єктів господарської діяльності тощо).

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1												
Зовнішньоекономічні зв'язки України, їх види, форми, показники, історія розвитку												
Тема 1. Історія розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України	12					12	10					10
Тема 1. Зовнішньоекономічні зв'язки України: поняття, форми, класифікація, фактори. Зовнішньоекономічна політика: сутність, типи, принципи та основні напрямки реалізації	18	4	4			10	12	2				10
Тема 2. Показники	2	2					20					20

розвитку зовнішньоекономічної діяльності країни												
Тема 3. Теорії зовнішньоекономічної діяльності	8	4				4	18					18
Підготовка до контрольної роботи 1	10					10						
Разом за розділом 1	50	10	4			36	60	2				58
РОЗДІЛ 2												
Зовнішня торгівля як основний вид зовнішньоекономічних зв'язків України												
Тема 5. Зовнішня торгівля (експорт-імпорт) товарами як основний вид зовнішньоекономічних зв'язків України	13	2	4			7	12		2			10
Тема 6. Зовнішня торгівля (експорт-імпорт) послугами як основний вид зовнішньоекономічних зв'язків України	11		4			7	10					10
Підготовка до контрольної роботи 2	10					10						
Підготовка до залікової роботи	10					10						
Разом за розділом 2	44	2	8			34	22		2			20
Всього за 7-й семестр	94	12	12			70	82	2	2			78
РОЗДІЛ 3												
Інвестиційна діяльність як вид зовнішньоекономічних зв'язків України												
Тема 7. Інвестиційна діяльність як вид зовнішньоекономічних зв'язків України. Інвестиційна політика держави. Спеціальні (вільні) економічні зони, території пріоритетного розвитку та індустріальні (промислові) парки як засоби залучення інвестицій	28	8	6			14	32	2				30
Підготовка до контрольної роботи 3	10					10						
Разом за розділом 3	38	8	6			24	32	2				30
РОЗДІЛ 4												
Прикордонне і транскордонне співробітництво як вид зовнішньоекономічних зв'язків України. Інші види зовнішньоекономічних зв'язків України												
Тема 8. Прикордонне і транскордонне	20	10	4			6	32	2				30

співробітництво як вид зовнішньоекономічних зв'язків України												
Тема 9. Інші види зовнішньоекономічних зв'язків України	32	4	2			26	30					30
Тема 10. Зовнішньоекономічні зв'язки України з окремими регіонами і країнами світу	10					10	10					10
Тема 11. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України	2	2					10					10
Підготовка до контрольної роботи 4	10					10						
Підготовка до екзаменаційної роботи	10					10	20					20
Разом за розділом 4	84	16	6			62	102	2				100
Разом за 8-й семестр	122	24	12			86	134	4				130
Разом за курс	216	36	24			156	216	6	2			208

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зовнішньоекономічні зв'язки України: поняття, форми, види, фактори, показники. Теорії зовнішньоекономічної діяльності	4
2	Зовнішня торгівля товарами як основний вид зовнішньоекономічних зв'язків України	4
3	Зовнішня торгівля послугами як основний вид зовнішньоекономічних зв'язків України	4
4	Інвестиційна діяльність як вид зовнішньоекономічних зв'язків України	6
5	Прикордонне і транскордонне співробітництво як вид зовнішньоекономічних зв'язків України	4
6	Інші види зовнішньоекономічних зв'язків України	2
	Разом за курс	24

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
7-й семестр		
1	<i>Опанувати тему: «Основи періодизації зовнішньоекономічної діяльності України». Підготувати доклад і презентацію з одного з етапів розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України:</i> 1) міжнародне співробітництво народів, які населяли територію сучасної України, в античну епоху; 2) формування та інтенсивний розвиток зовнішніх економічних зв'язків Київської Русі;	12

	3) колоніальний період розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України; 4) радянський період розвитку національної спеціалізації та міжнародної торгівлі (1917-1987 рр.); 5) перехідний від радянського період (1987-1991 рр.) 6) сучасний період (1991 р. – сучасність). <i>Захистити їх на консультації до дисципліни</i>	
2	<i>Опанувати тему: «Принципи зовнішньоекономічної діяльності». Підготуватися до усного опитування на практичному занятті</i>	2
3	<i>Опанувати тему: «Зовнішньоекономічна політика України: принципи та основні напрями її реалізації». Підготуватися до усного опитування на практичному занятті</i>	4
4	<i>Опанувати тему: «Нормативно-правова база зовнішньоекономічної діяльності України». Підготуватися до усного опитування на практичному занятті</i>	4
5	<i>Опанувати тему: «Теорії зовнішньоекономічної діяльності». Підготуватися до тестового контролю та усного опитування на практичному занятті</i>	4
6	<i>Опанувати тему: «Зовнішньоторговельні зв'язки України з групами країн і регіонами світу (країнами СНД, Європи, Азії, Америки, Африки, Австралії та Океанії)». Виконати відповідні практичні завдання, що надаються в методичній розробці до практичного заняття</i>	7
7	<i>Опанувати тему: «Зовнішньоторговельні зв'язки України з окремими країнами (Росією, Польщею, Німеччиною, Китаєм, з будь-якою країною Північної Америки, Південної Америки, Африки, Австралії та Океанії за вибором студента)». Виконати відповідні практичні завдання, що надаються в методичній розробці до практичного заняття</i>	7
8	<i>Підготуватися до написання контрольної роботи 1</i>	10
9	<i>Підготуватися до написання контрольної роботи 2</i>	10
10	<i>Підготуватися до написання залікової роботи</i>	10
	Разом за 7-й семестр	70
8-й семестр		
11	<i>Опанувати тему: «Території пріоритетного розвитку України». Дати їх характеристику. Виконати відповідні практичні завдання, що надаються в методичній розробці до практичного заняття. Підготуватися до тестового контролю на практичному занятті</i>	2
12	<i>Опанувати тему: «Спеціальні (вільні) економічні зони України». Дати їх характеристику. Виконати відповідні практичні завдання, що надаються в методичній розробці до практичного заняття. Підготуватися до тестового контролю на практичному занятті</i>	6
13	<i>Опанувати тему: «Індустріальні (промислові) парки України». Дати їх характеристику. Виконати відповідні практичні завдання, що надаються в методичній розробці до практичного заняття. Підготуватися до тестового контролю на практичному занятті</i>	6
14	<i>Опанувати тему: «Єврорегіони України». Дати їх характеристику. Виконати відповідні практичні завдання, що надаються в методичній розробці до практичного заняття.</i>	6

	<i>Підготуватися до тестового контролю на практичному занятті</i>	
15	<i>Опанувати тему: «Міжнародний туризм за участю України». Підготуватися до усного опитування на практичному занятті</i>	4
16	<i>Опанувати тему: «Еміграція і імміграція робочої сили за участю України». Підготуватися до усного опитування на практичному занятті</i>	2
17	<i>Опанувати тему: «Міжнародні кредитно-фінансові і валютні відносини України». Підготуватися до усного опитування на практичному занятті</i>	2
18	<i>Опанувати тему: «Міжнародні науково-технічні зв'язки України». Підготуватися до усного опитування на практичному занятті</i>	2
19	<i>Опанувати тему: «Спільне підприємництво як вид зовнішньоекономічних зв'язків України». Підготуватися до усного опитування на практичному занятті</i>	2
20	<i>Опанувати тему: «Міжнародні інформаційні зв'язки України». Підготуватися до усного опитування на практичному занятті</i>	2
21	<i>Опанувати тему: «Участь України в міжнародних виставках, ярмарках, аукціонах, торгах, конференціях, симпозіумах, конференціях, семінарах та інших подібних заходах». Підготуватися до усного опитування на практичному занятті</i>	2
22	<i>Опанувати тему: «Україна у складі міжнародних організацій». Виконати відповідні практичні завдання, що надаються в методичній розробці до практичного заняття</i>	2
23	<i>Опанувати тему: «Позитивні та негативні наслідки для України при вступі до СОТ, ЄС і НАТО». Виконати відповідні практичні завдання, що надаються в методичній розробці до практичного заняття</i>	6
24	<i>Опанувати тему: «Транснаціональні корпорації та спільні підприємства в системі міжнародного інвестування: значення для України». Підготуватися до усного опитування на практичному занятті</i>	2
25	<i>Виконати індивідуальне завдання. Захистити його на консультаціях до дисципліни</i>	10
26	<i>Підготуватися до написання контрольної роботи 3</i>	10
27	<i>Підготуватися до написання контрольної роботи 4</i>	10
28	<i>Підготуватися до написання екзаменаційної роботи</i>	10
	Разом за 8-й семестр	86
	Разом за курс	156

6. Індивідуальні завдання

Назва індивідуального завдання: *доповідь і комп'ютерна презентація на тему «Характеристика зовнішньоекономічних зв'язків України з країнами світу».*

Мета: охарактеризувати зовнішньоекономічні зв'язки України з країнами світу, виявити проблеми та визначити перспективні напрямки у співробітництві між країнами.

Завдання: Проаналізувати зовнішньоекономічні зв'язки України з однією із запропонованих країн та підготувати доповідь і презентацію за планом:

1. Передумови розвитку співробітництва між країнами. Нормативно-правове забезпечення співпраці.
2. Динаміка та основні статті експорту та імпорту товарів між країнами.

3. Динаміка експорту та імпорту послуг між країнами, їх основні види.
4. Особливості інвестиційного співробітництва.
5. Інші види зовнішньоекономічних зв'язків між країнами.
6. Проблеми та перспективи зовнішньоекономічних зв'язків між країнами.

Перелік рекомендованих країн

1. Російська Федерація	11. Нідерланди	21. Японія
2. Білорусь	12. Румунія	22. Китай
3. Казахстан	13. Чехія	23. Гана
4. Азербайджан	14. Велика Британія	24. Нігерія
5. Молдова	15. Словаччина	25. Єгипет
6. Німеччина	16. Туреччина	26. Бразилія
7. Польща	17. Індія	27. Канада
8. Італія	18. Корея, Республіка	28. США
9. Угорщина	19. Іран	29. Австралія
10. Франція	20. Ліван	30. Нова Зеландія

8. Методи контролю

1. Тестування на початку практичних занять.
2. Перевірка виконання практичних робіт (письмові відповіді на питання, складання картосхем, графіків, діаграм, таблиць, схем, математичний аналіз статистичних даних тощо).
3. Усне опитування на практичних заняттях.
4. Виконання індивідуального завдання.
5. Написання 4-х контрольних робіт.
6. Написання залікової роботи (в 7-му семестрі).
7. Написання екзаменаційної роботи (в 8-му семестрі).

8. Схема нарахування балів 7-й семестр

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Разом	Залікова робота	Сума		
Розділ 1				Розділ 2						
T1	T2	T3	T4	КР	T5	T6	КР			
ПР1-2			ПР 3-4		ПР 5-6					
5	15			18	15	15	12	80	20	100

T1, T2 ... T6 – теми розділів

ПР – практична робота

КР – контрольна робота

8-й семестр

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Разом	Екзамен	Сума
Розділ 3			Розділ 4						
T7	КР	T8	T9	T10	T11	КР			
ПР 7-9		ПР 10-11	ПР 12						
20	10	14	6			10	60	40	100

T7, T8 ... T11 – теми розділів
 ПР – практична робота
 КР – контрольна робота

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література:

1. Багрова І. В. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. / І. В. Багрова, О. О. Гетьман, В. Є. Власик; за ред. І. В. Багрової. – К. : ЦНЛ, 2004. – 384 с.
2. Вічевич А. М. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. для екон. спец. вищ. навч. закл. / А. М. Вічевич, О. В. Максимець. – Львів : Афіша, 2004. – 140 с.
3. Горбач Л. М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л. М. Горбач, О. В. Плотніков. – К. : Кондор, 2009. – 266 с.
4. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник / О. П. Гребельник, О. О. Романовський. – К. : Деміург, 2003. – 296 с.
5. Закон України від 16. 04. 1991 р. № 959–ХІІ «Про зовнішньоекономічну діяльність» : за станом на 15. 09. 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
6. Зінь Е. А. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник / Е. А. Зінь, Н. С. Дука. – К. : Кондор, 2009. – 432 с.
7. Зовнішньоекономічна діяльність // Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / О. В. Шкурупій, В. В. Гончаренко, І. А. Артеменко та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.
9. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. – К. : Знання–Прес, 2003. – 406 с.
10. Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» для студентів 4 курсу денної форми навчання спеціальностей 6.050400 «Туризм», «Готельне господарство» / Є. П. Данильченко, І. А. Островський, О. А. Шекшуєв. – Харків : ХНАМГ, 2009. – 124 с.
11. Крилова Н. В. Міжнародна торгівля : навч. посіб. / Н. В. Крилова. – К. : Знання, 2008. – 365 с.
12. Кухарська Н. О. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. / Н. О. Кухарська, С. К. Харічков. – К. : Одісей, 2006. – 456 с.
13. Липов В. В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль II. Міжнародні ринки та форми міжнародної економічної взаємодії : навч.-практ. посіб. / В. В. Липов. – К. : Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 368 с.

14. Міжнародна економіка : Конспекти лекцій КНЕУ. Тема 2. Міжнародна торгівля [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/614/5/>

15. Міжнародна економіка : навч. посіб. / заг. ред. О. В. Носова. – Харків : ХДУХТ, 2010. – 322 с.

16. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України : підручник / В. Є. Новицький. – К. : КНЕУ, 2003. – 948 с.

17. Основи зовнішньоекономічної діяльності : Конспект лекцій для студентів 5 курсу заочної форми навчання за напрямом підготовки 0501 «Економіка і Підприємництво» спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства» / М. П. Пан, В. І. Торкатюк, А. Л. Шутенко, О. С. Вороніна. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 158 с.

18. Тюріна Н. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацька. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 408 с.

Допоміжна література:

1. Борщ Л. М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи / Л. М. Борщ. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2002. – 318 с.

2. Дністрянський М. С. Політична географія та геополітика України : навч. посіб. / М. С. Дністрянський. – Тернопіль : Навчальна книга, 2010. – 344 с.

3. Економіка України: національна стратегія розвитку : монографія / [під заг. ред. Л. С. Гринів]. – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені І. Франка, 2009. – 443 с.

4. Єдиний державний реєстр Міжнародних організацій, членом яких є Україна // Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/io-register>

5. Закон України від 18. 09. 1991 р. № 1560–XII № 1861–IV «Про інвестиційну діяльність» : за станом на 06. 11. 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

6. Закон України від 21. 06. 2012 р. № 5018–VI «Про індустриальні парки» : за станом на 20. 12. 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

7. Закон України від 24. 06. 2004 р. № 1861–IV «Про транскордонне співробітництво» : за станом на 02. 12. 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>

8. Запотоцький С. Особливості механізму залучення інвестицій в регіон / С. Запотоцький // «Часопис соціально-економічної географії» : міжрегіон. зб. наук. праць. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. – Вип. 4 (1). – С. 134–142.

9. Зовнішньоекономічна політика України // Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=32836

10. Іванович І. Ю. Вільні економічні зони в Україні: проблеми становлення та розвитку / І. Ю. Іванович // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – № 5. – 2009. – С. 192–196.

11. Інвестиційна та фінансова політика України // Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=36525

12. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо діяльності єврорегіонів України у 2011 році // Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minregion.gov.ua>
13. Качаєв Ю. Принципи та напрями удосконалення територіальної організації інвестиційної діяльності в Україні / Ю. Качаєв // «Часопис соціально-економічної географії» : міжрегіон. зб. наук. праць. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. – Вип. 5 (2). – С. 45–53.
14. Колосов В. А. Геополитика и политическая география : учеб. для вузов / В. А. Колосов, Н. С. Мироненко. – М. : Аспект Пресс, 2005. – 479 с.
15. Критерії членства в СОТ, ЄС і НАТО. Інтеграційні перспективи України : аналітичне дослідження [Електронний ресурс] / В. Р. Сіденко, І. І. Жовква, Г. М. Немиря, Г. М. Перепелиця; гол. ред. І. І. Жовква. – Режим доступу : http://www.kas.de/wf/doc/kas_10203-1522-1-30.pdf?070504093016
16. Кузьмина О. М. Внешнеэкономические связи как историческая, экономическая и экономико-географическая категория // Культура народов Причерноморья / О. М. Кузьмина. – Симферополь, 2001. – № 22. – С. 18–22.
17. Кулешова Г. Сучасний стан, проблеми та перспективи зовнішньої торгівлі України з країнами Азії / Г. Кулешова «Часопис соціально-економічної географії» : міжрегіон. зб. наук. праць. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – Вип. 11 (2). – С. 117–122.
18. Кучер І. Зовнішньоекономічні зв'язки України з країнами СНД / І. Кучер // «Часопис соціально-економічної географії» : міжрегіон. зб. наук. праць. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – Вип. 11 (2). – С. 189–192.
19. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : навч. посіб. / Т. В. Майорова. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 376 с.
20. Макогон Ю. В. Форми и направления межрегионального трансграничного экономического сотрудничества / Ю. В. Макогон, В. И. Ляшенко. – 2-е изд. испр. и доп. – Донецк : Юго-Восток, 2003. – 510 с.
21. Мікула Н. А. Єврорегіони: досвід та перспективи / Н. А. Мікула. – Львів : ІРД НАН України, 2003. – 222 с.
22. Мікула Н. А. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво : монографія / Н. А. Мікула. – Львів : ІРД НАН України, 2004. – 395 с.
23. Недостатки членства в НАТО [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ukraine-nato.ukrinform.ua/ru/nato/imperfection/>
24. Основні показники по спеціальним економічним зонам // Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=37016&cat_id=36709
25. Основні показники по територіям пріоритетного розвитку // Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=37005&cat_id=36709
26. Політична географія і геополітика : навч. посіб. / Б. П. Яценко, В. І. Стафійчук, Ю. С. Брайчевський та ін.; за ред. Б. П. Яценка. – К. : Либідь, 2007. – 255 с.
27. Преимущества вступления в НАТО [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.lukyanchenko.donetsk.ua/forum/forum_read.php?f=26&id=26440
28. Пухтаєвич Г. О. Аналіз національної економіки : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Г. О. Пухтаєвич. – К. : КНЕУ, 2003. – 148 с.

29. Розвиток транскордонного співробітництва : науково-аналітична доповідь / НАН України; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В. С. Кравців. – Львів, 2015. – 52 с.

30. Румянцев А. П. Міжнародна торгівля послугами : навч. посіб. / А. П. Румянцев, Ю. О. Коваленко. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 110 с.

31. Система економічних законів і категорій : навч. посіб. / О. О. Беляєв, М. І. Диба, В. І. Кириленко, О. М. Комяков. – К. : КНЕУ, 2005. – 173 с.

32. Студенніков І. Феномен євро регіонів в контексті методології історико-регіональних досліджень [Електронний ресурс] / І. Студенніков // Історія України. Маловідомі імена, події, факти. – Вип. 22–23. – Київ, 2003. – С. 187–201. – Режим доступу : <http://crs.org.ua/ru/11/16.html>

33. Транскордонне та євро регіональне співробітництво рубіжних областей : освітній пакет для тематичного короткотермінового семінару / Черніг. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, органів місц. самоврядування, держ. п-в, установ і орг.; О. Капелюха, Я. Охріменко. – Чернігів : ЦППК, 2009. – 56 с.

34. Філіпенко А. С. Міжнародні торговельні зв'язки України: генезис і структура : навч. посіб. / А. С. Філіпенко. – К. : Знання України, 2008. – 223 с.

35. Чепіга Ю. Ю. Проблема інтеграції України в ЄС і НАТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/60773.doc.htm

36. Чернадчук В. Д. Основи інвестиційного права України : навч. посіб. / В. Д. Чернадчук, В. В. Сухонос, Т. О. Чернадчук. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми : ВТД «Університетська книга»; К. : Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. – 384 с.

Інтернет–ресурси:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/>

3. Міжнародна торгова палата [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iccwbo.org>

4. Міжнародний центр перспективних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icps.com.ua/>

5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrexport.gov.ua>

6. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua>

7. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minregion.gov.ua>

8. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/>

9. Світова організація торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vto.org>

10. Статистична служба Європейського Союзу «Євростат» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europa.eu.int/en/comm/eurostat>

11. Центр зовнішньоекономічних зв'язків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.biz-center.ua>